

**SIC TRANSIT GLORIA MUNDI: ЧИ БУТИ НОВОМУ КК
НАБЛИЖЕНОМУ ДО «СТАНДАРТІВ»
ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇН?**

Дьоменко Сергій Васильович

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права процесу та криміналістики
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

Шокот Антон Степанович

*аспірант кафедри кримінального права процесу та криміналістики
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

Шокот Глеб Антонович

*аспірант кафедри кримінального права процесу та криміналістики
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

На сьогодні Робочою групою з питань розвитку кримінального права опублікований текст проєкту КК станом на 30.01.23 року, який за загальним поглядом на нього вже наближений до готового до розгляду законодавчим органом та громадянським суспільством матеріалу, тим паче, що на нього вже наданий Висновок національних експертів, на нашу думку вельми ґрунтовний, представлений на 685 сторінках [1; 2]. Сподіваємось на уважне відношення владних інституцій до рекомендацій, зазначених у цьому висновку, щодо продовження подальшого обговорення та роботи над цим проєктом, а також обов'язковим проведенням кримінологічної експертизи його положень, з огляду на наявність у ньому численних протиріч та дискусивних формулювань.

Одним із завдань, поставлених перед розробниками проєкту КК, стало виконання умов діджиталізації, котрі, за думкою його авторів, дозволять провести уніфікацію термінології, забезпечать автоматичними відсилками бланкетні диспозиції, відкриють можливість використовувати штучний інтелект для правозастосування тощо [3]. У представленому варіанті проєкту КК такі умови були враховані, як вбачається за нашого погляду у його структурі, нумерації, глосарії, «мовному способу формування диспозицій» (як висловились експерти [2, с. 3]), положеннях інститутів кваліфікації, покарання, численних

відсильних та бланкетних нормах, ознаках, що підвищують або знижують тяжкість злочину тощо.

Дійсно, можливості, що відкривають інформаційні технології у сфері права, зокрема гіперпосилання, швидкий пошук необхідної інформації та інші технічні переваги спрощують окремі операції при правозастосуванні, однак зауважимо, все це практично вже існує і працює, наприклад, на офіційному сайті законодавця. Можна, та і потрібно розвивати ці напрями і далі, вдосконалювати їх, робити більш зручнішими, але для цього зовсім не було необхідності створювати такої складної структури акту (частина, книга, розділ) і власне нумерації (у якій перша стаття кодексу починається з номеру 1.1.1.!), вимудрувати зі ступенями тяжкості злочинів та ознаками, що їх знижують або підвищують, розподіляти шкоду на сім видів, вводити безліч відсильних та бланкетних диспозицій тощо. Якщо ж подивитися на проект з позиції завдання по створенню акту для автоматизованого (машинного) застосування норм та притягнення до відповідальності за допомогою штучного інтелекту, про що зазначив один із його авторів – В. Навроцький [4, с. 78], то все встає на свої місця. Це пояснює і категоричну відмову робочої групи від збереження ознаки суспільної небезпечності у понятті кримінального правопорушення, адже лише вона вказує на соціальну сутність діяння і є оціночною, тобто невіддільною машинної обробці. Вбачається, що частина практиків підтримають цю ідею, внаслідок появи очевидної можливості зняти з себе тягар відповідальності за невірне визначення сутності поведінки особи, яка притягується до відповідальності.

На обраний шлях до забезпечення появи «цифрового суспільства», за нашою думкою як новітньої форми закріплення соціальної нерівності, вказує і положення ст. 3.1.1. проекту, у якому метою застосування «кримінально-правового засобу є убезпечення суспільства від кримінальних правопорушень та інших передбачених цим Кодексом протиправних діянь» [1]. Тобто його автори взагалі відходять від головної мети кримінального покарання – запобігання злочинності через виправлення засудженого, тобто спеціальної превенції. Також відсутнє у проекті і закріплення ознаки гуманності покарання, за допомогою підкреслення, того що покарання не має на меті приниження людської гідності та завдання йому фізичних страждань, як це зроблено у ч.3 ст.50 діючого кримінального закону. Відповідно це відкриває двері для наслідків від дії принципу: *ubi jus incertum, ibi nullum*.

Між тим, зазначимо, що дискусії щодо застосування штучного інтелекту у кримінальному правосудді у країнах Європи вже давно

проходять, більш того вже введені законодавчі обмеження на застосування автоматичних систем при визначенні судових рішень.

Підсумовуючи слід зауважити, що широка дискусія щодо положень проекту КК у громадянському суспільстві взагалі є утопією, і про це добре відомо його замовникам, а фахівці вже давно заглибились у розбирання безліч протиріч, які в ньому закладені, хоча і виправлення їх аж ніяк не змінює його конструкції та призначення бути засобом проведення нового соціально-правового експерименту. Очевидним є і той факт, що проєкт не переслідує цілі наблизити національне кримінальне право до якогось міфічного «стандарту демократичних країн», а весь процес його створення асоціюється із виразом: «Sic transit gloria mundi».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: контрольний текст проєкту (станом на 30.01.2023 р.) : веб-сайт Новий Кримінальний Кодекс. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/01/30/proyekt-kryminalnogo-kodeksu-ukrayiny-stanom-na-30-01-2023.pdf> (дата звернення 17.05.2023 р.).

2. Висновок на проєкт Кримінального кодексу України (контрольний текст станом на 30.01.2023 р). веб-сайт Новий Кримінальний Кодекс. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2023/01/30/proyekt-kryminalnogo-kodeksu-ukrayiny-stanom-na-30-01-2023.pdf> (дата звернення 17.05.2023 р.).

3. Концепція реформування кримінального законодавства України: веб-сайт Новий Кримінальний Кодекс. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/concept> (дата звернення 17.05.2023 р.).

4. Навроцький В. Діджиталізація законодавства України про публічні правопорушення. *Кримінальна юстиція: quo vadis?* V Львівський форум кримінальної юстиції: збірник матеріалів науково-практичної конференції (19–20 вересня 2019 року). Львів : ЛьвДУВС, 2019. С. 75–78.